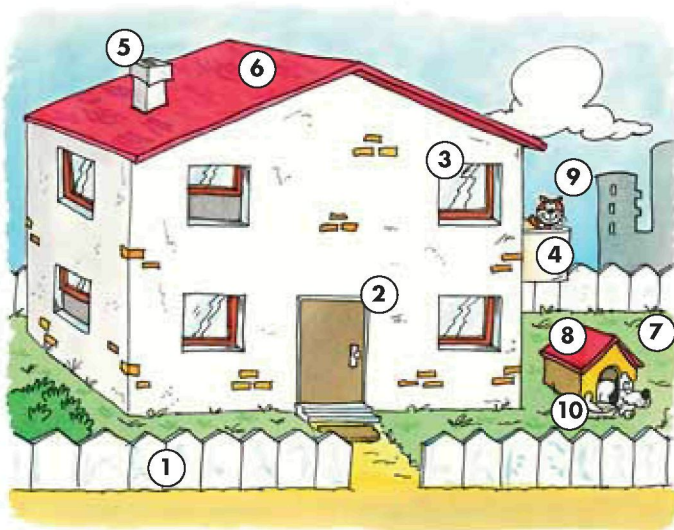

Τι είναι

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΟ;

1. Τι είναι αυτό;

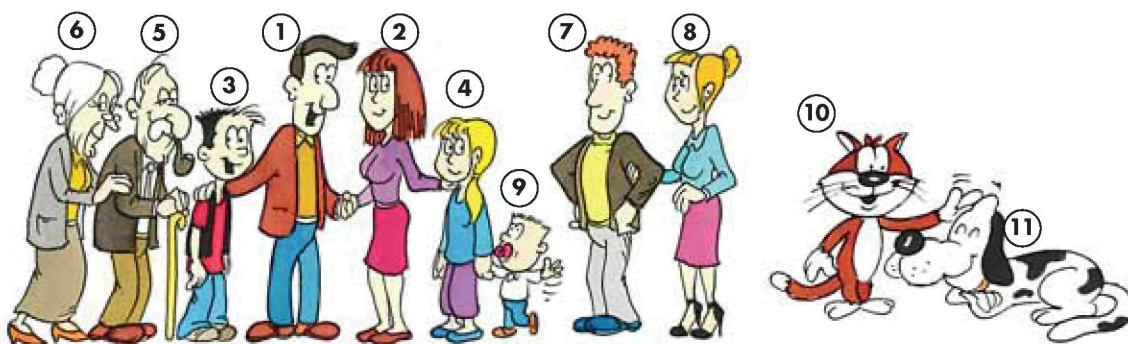
Η Ελένη και ο Αλέξης Στεφανίδης είναι αδέρφια. Αυτό είναι το σπίτι τους. Γράψε τον αριθμό δίπλα στη λέξη.

- η πόρτα
- το παράθυρο
- η γάτα
- ο σκύλος / το σκυλί
- το μπαλκόνι
- ο φράχτης
- η καμινάδα
- η σκεπή
- ο κήπος
- το σκυλόσπιτο

2. Όλοι εδώ!

Η οικογένεια Στεφανίδη. Γράψε τι είναι ο καθένας δίπλα στον αριθμό, όπως στο παράδειγμα. Μην ξεχάσεις να βάλεις Ο, Η, ΤΟ.

1. ο πατέρας	5.	9.
2.	6.	10.
3.	7.	11.
4.	8.	

Οι λέξεις που παίρνουν **ο, η, το** λέγονται στη γραμματική **ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ**.

άρθρο	+	ουσιαστικό
ο		κήπος
η		γάτα
το		παιδί

3. Βάλ' τα στη θέση τους.

Κοίτα ξανά το σπίτι και γράψε τα ουσιαστικά στη σωστή στήλη.

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

ο	η	το
.....
.....
.....
.....
.....
.....

σημασία - γραμματικό γένος

4. Πρόσωπα, ζώα ή πράγματα;

Γράψε λέξεις και για τις τρεις κατηγορίες.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

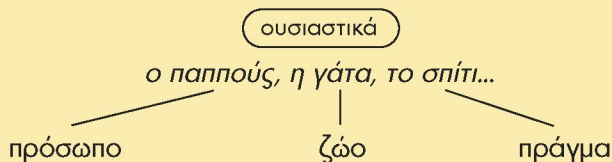
.....

.....

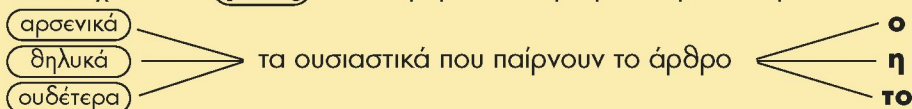
.....

.....

Τα **ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ** είναι λέξεις που φανερώνουν **πρόσωπα, ζώα, πράγματα**.

Τα ουσιαστικά έχουν ένα **γένος**: είναι ή αρσενικά ή θηλυκά ή ουδέτερα.

5. Από δύο...

Γράψε δύο αρσενικά, δύο θηλυκά και δύο ουδέτερα ουσιαστικά.

ο
ο

η
η

το
το

λεξιλόγιο

6. Συμπλήρωσε τον πίνακα.

Μπορείς να γεμίσεις τα κουτιά με ουσιαστικά από το κάθε γράμμα;

	φρούτο/λαχανικό	πράγματα στο σπίτι	ζώο	άνθρωπος
α	ανανάς	ανεμιστήρας		αστυνομικός
κ			καμήλα	
π				
μ	μαρούλι		μύγα	
ρ				ράφτης
φ			φάλαινα	
σ		σκούπα		
β	βερίκοκο			

Αυτή την άσκηση μπορείς να την κάνεις σαν παιχνίδι με άλλα παιδιά μαζί.

Ετοιμάζεις χαρτιά με έναν πίνακα όπως αυτόν εδώ αλλά χωρίς τα γράμματα. Ένα παιδί λέει «από μέσα του» την αλφαβήτα. Ένα άλλο παιδί του λέει «στοπ» και το πρώτο παιδί λέει το γράμμα στο οποίο σταμάτησε. Αρχίζουν τότε όλα τα παιδιά να γράφουν στα κουτάκια λέξεις που αρχίζουν από αυτό το γράμμα. Όποιος τελειώσει πρώτος σταματά και τους άλλους.

αφηρημένα ουσιαστικά

«Ερευνητές»

Ο Αλέξης και η Ελένη διαβάζουν πάντα με μεγάλη όρεξη ένα περιοδικό για παιδιά, τους ΕΡΕΥΝΗΤΕΣ. Να κάτι από αυτά που διάβασαν σήμερα:

ΕΠΙΘΕΣΗ ΣΤΟ ΚΑΠΝΙΣΜΑ

Η 31η Μαΐου είναι σε όλο τον κόσμο η ημέρα κατά του καπνίσματος. Όλοι ξέρουμε ότι το κάπνισμα είναι πολύ βλαβερό και προκαλεί χιλιάδες θανάτους κάθε χρόνο. Κι όμως αυτή η κακή συνήθεια είναι πολύ διαδεδομένη¹. Αλλά το κάπνισμα δε δείχνει εξυπνάδα. Είσαι πραγματικά έξυπνος και θέλεις να το δείξεις; Βρες κάποιον άλλο τρόπο - στο χέρι σου είναι!

ΕΡΕΥΝΗΤΕΣ, Μάιος 2001

ΜΗΝ ΠΕΙΡΑΖΕΙΣ ΤΗΝ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΜΟΥ

Σε ορισμένες χώρες οι εφημερίδες δεν κυκλοφορούν ελεύθερα. Υπάρχει λογοκρισία, δηλαδή κάποιος ελέγχει τι γράφουν. Συχνά σε πολλούς ρεπόρτερ επιβάλλεται² τιμωρία ή βασανισμός³, επειδή έγραψαν αλήθειες. Εκατό δημοσιογράφοι βρίσκονται σήμερα άδικα στη φυλακή. Θα τους θυμηθεί κανείς στις 3 Μαΐου, την παγκόσμια ημέρα ελευθερίας του Τύπου;

ΕΡΕΥΝΗΤΕΣ, Μάιος 2002

1. **διαδεδομένος, -η, -ο:** πολύ συχνός, εδώ = συνήθεια που την έχει πολύς κόσμος.
2. **επιβάλλεται τιμωρία:** κάποιος ισχυρός τους τιμωρεί, χωρίς αυτοί να μπορούν να αντιδράσουν.
3. **ο βασανισμός:** σωματικός πόνος, ταλαιπωρία.

7. Πώς το λέει το κείμενο;

- Όλοι ξέρουμε ότι το να καπνίζει κανείς είναι πολύ βλαβερό.
Όλοι ξέρουμε ότι είναι πολύ βλαβερό.
- Είναι κακό να συνηθίζει κανείς το κάπνισμα.
Είναι κακή του καπνίσματος.
- Το κάπνισμα δε δείχνει ότι είναι κάποιος έξυπνος.
Το κάπνισμα δε δείχνει

Κάποια ουσιαστικά δε φανερώνουν πρόσωπο, ζώο ή πράγμα, δηλαδή κάτι συγκεκριμένο, που το βλέπουμε, αλλά κάτι άλλο, **αφηρημένο**, δηλαδή κάτι που το καταλαβαίνουμε μόνο με το μυαλό μας.

Τα **ΑΦΗΡΗΜΕΝΑ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ** μπορεί να σημαίνουν:

- ενέργεια: καπνίζω → το κάπνισμα
- κατάσταση: συνηθίζω → η συνήθεια
- ιδιότητα: έξυπνος → η εξυπνάδα

8. Φτιάξε αφηρημένα ουσιαστικά και σκέψου τι σημαίνουν:

- ✓ λογοκρίνω → η λογοκρισία (σημαίνει *ενέργεια*))
- 1. τιμωρώ → (σημαίνει)
- 2. βασανίζω → (σημαίνει)
- 3. νυστάζω → (σημαίνει)
- 4. τεμπέλης → (σημαίνει)
- 5. πεινάω → (σημαίνει)
- 6. πονάω → (σημαίνει)
- 7. ζωηρός → (σημαίνει)

διάκριση αφηρημένων - συγκεκριμένων

9. Στο ράφι

Βρες ουσιαστικά για όλες τις κατηγορίες.

10. Από τρία

Γράψε εδώ τρία συγκεκριμένα ουσιαστικά και τρία αφηρημένα.

Συγκεκριμένα ουσιαστικά

1.
2.
3.

Αφηρημένα ουσιαστικά

1.
2.
3.

αναγνώριση ουσιαστικού - εφαρμογή κριτηρίων

11. Πού είναι τα ουσιαστικά;

Βρες τα ουσιαστικά που υπάρχουν στα παρακάτω κείμενα και χρωμάτισέ τα. Αυτές οι οδηγίες θα σε βοηθήσουν να μην κάνεις λάθος:

α. Η λέξη δηλώνει **πράγμα, ζώο ή πρόσωπο**;

Αν ναι: η λέξη είναι ουσιαστικό

β. Μπαίνει μπροστά **ο, η, το**;

Αν ναι: η λέξη μπορεί να είναι ουσιαστικό

γ. Μπαίνουν μπροστά και το **ο** και το **η** και το **το** ή μπαίνει μόνο το ένα από τα τρία;

Αν μπαίνει μόνο το ένα από τα τρία: η λέξη είναι ουσιαστικό (ο νέος)

Αν μπαίνουν και τα τρία άρθρα: η λέξη μπορεί να είναι και επίθετο (ο νέος, η νέα, το νέο)

Οι νέοι έχουν καλές ιδέες.

→

ουσιαστικό

Οι νέοι άνθρωποι έχουν καλές ιδέες.

→

επίθετο

ΦΥΚΙΑ ΚΑΙ... ΑΛΗΘΙΝΟ ΧΑΡΤΙ

Σύντομα θα φτιάχνουμε χαρτί από θαλάσσια φύκια. Κάποιοι επιστήμονες ανακάλυψαν ένα μικροσκοπικό μπλε φύκι που παράγει κυτταρίνη. Πιθανώς η ανακάλυψη αυτή θα βοηθήσει να μειωθεί η καταστροφή των δασών, γιατί το βασικό συστατικό του χαρτιού είναι η κυτταρίνη και πολλά δέντρα κόβονται μόνο και μόνο για να γίνουν χαρτοπολτός και... τετράδια. Λέτε το χαρτί στο μέλλον να μυρίζει θάλασσα;

ΕΡΕΥΝΗΤΕΣ, Μάιος 2002

ΕΝΑ ΔΑΣΟΣ ΣΤΟΝ ΠΑΓΟ

Ένας φοιτητής που εργαζόταν στον παγετώνα του Βόρειου Καναδά έκανε μια καταπληκτική ανακάλυψη. Στην περιοχή εκείνη, όπου τίποτα δε φυτρώνει εδώ και πολλές χιλιάδες χρόνια, βρήκε έναν απολιθωμένο κορμό δέντρου! Και ψάχνοντας καλά στη γύρω περιοχή βρήκε ένα ολόκληρο απολιθωμένο δάσος! Εκείνα τα δέντρα είχαν φυτρώσει πριν από 2 εκατομμύρια χρόνια, άρα ο καιρός τότε ήταν ζεστός εκεί.

ΕΡΕΥΝΗΤΕΣ, Μάιος 2002

1. **κάτι μειώνεται:** γίνεται λιγότερο.

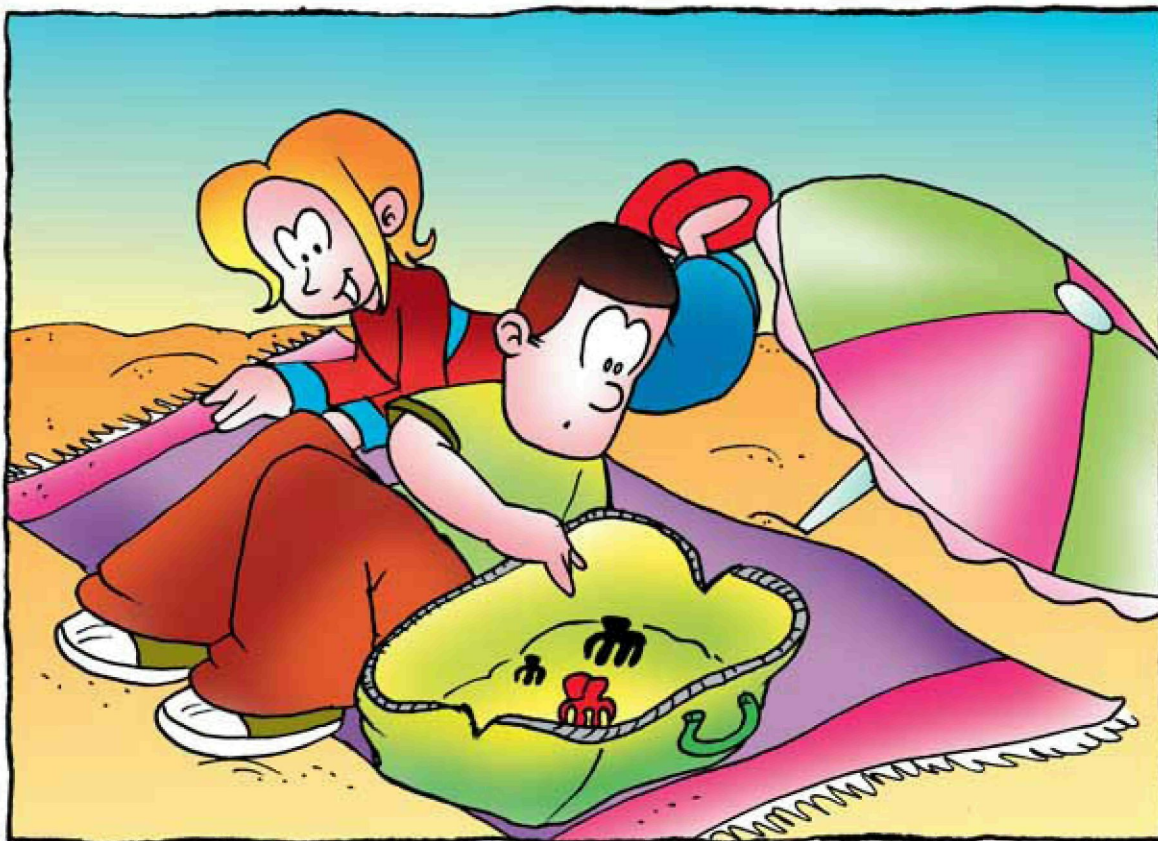
2. **το βασικό συστατικό:** από αυτό αποτελείται κυρίως κάτι.

3. **ο παγετώνας:** περιοχή που είναι μόνιμα παγωμένη.

4. **απολιθωμένος, -η, -ο:** έχει γίνει σκληρός σαν πέτρα, έχει πετρώσει.

Τι είναι

ΕΠΙΘΕΤΟ;

1. Η Μαρίνα ψάχνει το κοκαλάκι της.

Ποιες λέξεις βοηθούν τον Πέτρο να βρει το κοκαλάκι της Μαρίνας;

Μαρίνα: Μα πού είναι το κοκαλάκι μου; Πέτρο, κοίτα λίγο μέσα στην τσάντα. Είναι δίπλα σου.

Πέτρος: Βλέπω τρία. Ποιο δέλεις;

Μαρίνα: Το μαύρο.

Πέτρος: Έχει δύο μαύρα, Μαρίνα, ένα μεγάλο κι ένα μικρό.

Μαρίνα: Το μικρό δέλω.

Οι λέξεις **μαύρο, μικρό, μεγάλο** είναι **ΕΠΙΘΕΤΑ**.

Τα επίθετα είναι λέξεις που μας λένε **πώς είναι τα πράγματα**. Τα επίθετα μας βοηθούν να **περιγράψουμε** τους ανθρώπους, τα ζώα και τα πράγματα.

Στη γραμματική λέμε ότι τα επίθετα φανερώνουν **τις ιδιότητες των πραγμάτων**, όπως το χρώμα, το μέγεθος ή το σχήμα τους.

2. Τι φανερώνουν τα επίθετα;

Γράψε τα επίθετα του πλαισίου κάτω από το σωστό τίτλο!

• πλαστικός • γλυκός • κόκκινος • στενός • πρώτος • στρογγυλός • καυτός • πρωινός

ΧΡΩΜΑ

.....

ΧΡΟΝΟΣ

.....

ΓΕΥΣΗ

.....

ΣΕΙΡΑ

.....

ΥΛΗ

.....

ΜΕΓΕΘΟΣ

.....

ΣΧΗΜΑ

.....

ΑΦΗ

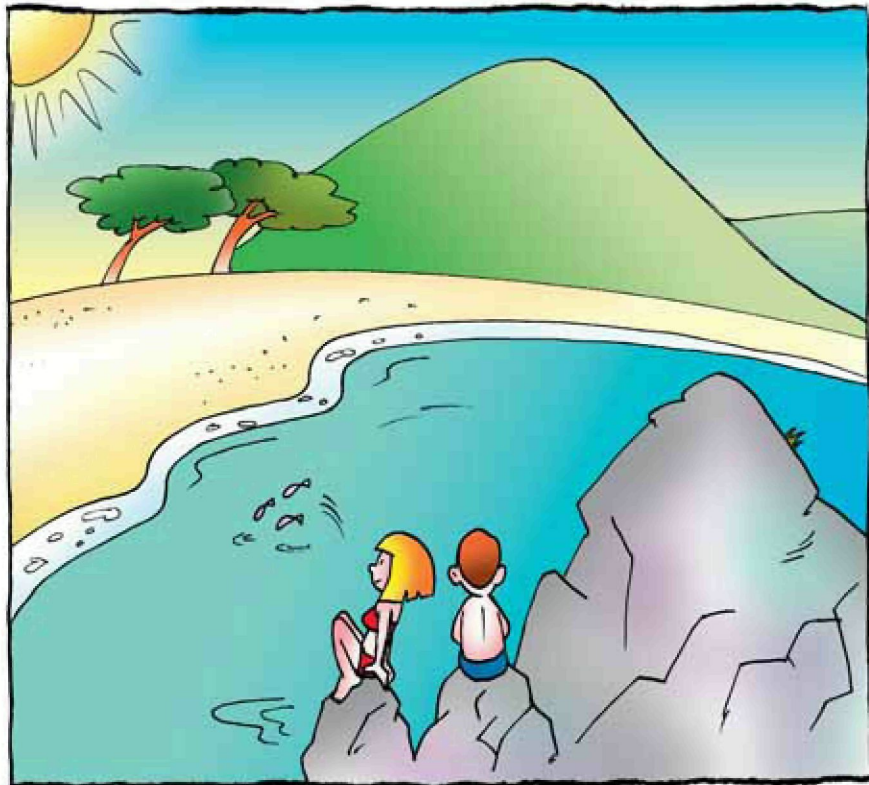
.....

αναγνώριση του επιθέτου με βάση τη λειτουργία του

3. Στη θάλασσα!

Βάλε σε κύκλο τα 7 επίθετα.

Χθες πήγαμε για μπάνιο. Βρήκαμε μια (ήσυχη) παραλία. Ξαπλώσαμε στην κατάλευκη αμμουδιά. Ο ήλιος ήταν καυτός. Έτσι, βουτήξαμε αμέσως στα δροσερά νερά. Είδαμε μια μικρή σπηλιά και κολυμπήσαμε ως εκεί. Καθίσαμε στους βράχους και χαζέψαμε τα όμορφα ψάρια που κολυμπούσαν στα ρηχά¹ νερά.

Το **ΕΠΙΘΕΤΟ** προσδιορίζει, δηλαδή μας λέει κάτι για το ουσιαστικό:

➤ μαύρο μύδι

➤ νόστιμο ψάρι

Αυτά τα επίθετα βρίσκονται σχεδόν πάντα **ΠΡΙΝ** από το ουσιαστικό τους.

Στη γραμματική λέγονται **επιθετικοί προσδιορισμοί**.

1. ρηχός, -ή, -ό: που έχει μικρό βάθος.

4. Ποιον ψάχνουμε;

1. Ποιος τρώει μπανάνα;	Το	παιδί.
2. Ποιος μιλάει με τη δασκάλα;	Το	κορίτσι.
3. Ποιος δε βγήκε στην αυλή να παίξει;	Το	αγόρι.
4. Ποιος κοιτάζει πίσω από τα κάγκελα;	Μια	μαμά.
5. Ποιος παίζει μπάσκετ;	Πολλοί	μαθητές και ένας
..... δάσκαλος.
6. Ποιος γαβγίζει;	Ένα	σκυλί.
7. Ποιος κλαίει;	Ένα	παιδάκι.
8. Ποιος ψάχνει στο σκουπιδοτενεκέ;	Η	γάτα.
9. Υπάρχει αυτοκίνητο στην εικόνα;	Ναι, ένα	σχολικό.

5. Διάβασε για τον αστερία.

Μετά απάντησε με το σωστό επίθετο στις ερωτήσεις.

Να ένας μικρός αστερίας! Φαίνεται πολύ ήσυχος, φαίνεται σαν πεδαμένος. Κι όμως, ξαφνικά μπορεί ν' αρχίσει να περπατάει. Ο αστερίας είναι καλός κυνηγός. Εσύ, αν βρεις ένα μύδι, δε θα καταφέρεις να το ανοίξεις με τα χέρια σου. Ο αστερίας όμως τα καταφέρνει μια χαρά. Τα μπράτσα¹ του έχουν χιλιάδες μικρά αλλά πολύ δυνατά ποδαράκια που κολλάνε σαν βεντούζες². Με αυτά περπατάει, ανοίγει τα μύδια, σκαρφαλώνει³ σε μικρούς και μεγάλους βράχους... Τα μπράτσα του είναι λίγο... μαγικά: Αν χάσει ένα, βγαίνει ένα καινούργιο...

1. Πώς φαίνεται ο αστερίας; Ήσυχος,
2. Πώς βρίσκει την τροφή του; Ο αστερίας είναι κυνηγός.
3. Πώς είναι τα ποδαράκια που έχει στα μπράτσα του; αλλά
4. Τι γίνεται αν χάσει ένα μπράτσο; Βγαίνει ένα μπράτσο.

ΛΕΜΕ:

➤ ένας μικρός αστερίας, μικρά ποδαράκια, μικρούς βράχους

Το επίθετο αλλάζει **καταλήξεις**, δηλαδή κλίνεται, όταν βρίσκεται με διαφορετικά ουσιαστικά.

μικρ-ός	} κατάληξη
μικρ-ά	
μικρ-ούς	

	-ος	-η	-ο
Επίθετο	ο μικρός (αστερίας)	η μικρή (βάρκα)	το μικρό (ψάρι)
	ο μικρός (κολυμβητής)	η μικρή (φίλη)	το μικρό (βότσαλο)
	ο μικρός (αχινός)		το μικρό (κύμα)
Πληθυντικός	οι μικροί (αστερίες)	οι μικρές (βάρκες)	τα μικρά (ψάρια)
	οι μικροί (κολυμβητές)	οι μικρές (φίλες)	τα μικρά (βότσαλα)
	οι μικροί (αχινοί)		τα μικρά (κύματα)

Στο λεξικό βρίσκεις τα επίθετα με τις καταλήξεις για τα τρία γένη:

➤ καλός, -ή, -ό (= καλός, καλή, καλό)

1. **το μπράτσο:** το «χέρι» του αστερία. Οι αστερίες έχουν συνήδως πέντε μπράτσα (ή βραχίονες).
2. **η βεντούζα:** μαλακή επιφάνεια, συνήδως από λάστιχο, που κολλάει σε άλλη επιφάνεια χωρίς να αφήνει αέρα ανάμεσα.
3. **σκαρφαλώνω:** ανεβαίνω κάπου με τα χέρια και τα πόδια.

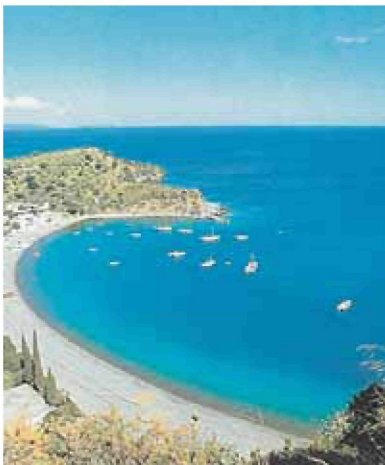
6. Στη σωστή στήλη

Πρόσεξε το άρθρο και γράψε τα ουσιαστικά εκεί που πρέπει.

ο μεγάλος	η μεγάλη	το μεγάλο
.....
.....
.....
.....
οι μεγάλοι	οι μεγάλες	τα μεγάλα
.....
.....
.....
.....

- το ψάρι • η ομπρέλα
- ο αχινός • το βότσαλο
- ο αστερίας • το κύμα
- η σπηλιά • η παραλία
- ο κολυμβητής

- οι αστερίες • οι ομπρέλες
- οι κολυμβητές
- τα βότσαλα • τα ψάρια
- οι σπηλιές • οι αχινόι
- τα κύματα • οι παραλίες

7. Τι πάει με τι;

Αντιστοίχισε το επίθετο με το σωστό ουσιαστικό.

1. τα πράσινα	α. κύμα
2. το μεγάλο	β. παραλία
3. ο δυνατός	γ. ήλιος
4. οι καλοί	δ. αέρας
5. οι πολύχρωμες	ε. κολυμβητές
6. η όμορφη	στ. δέντρα
7. οι γρήγοροι	ζ. βάρκες
8. ο ζεστός	η. ψαράδες

8. Διάλεξε λεζάντα!

Μπορείς να βρεις τη σωστή για κάθε εικόνα;

.....
.....

.....
.....

.....
.....

- πολύχρωμο ψάρι
- γρήγορος κολυμβητής
- μικρή βάρκα
- ήσυχος αστερίας
- καλές φίλες
- ωραίος βυθός
- μαγευτική παραλία

.....
.....

.....
.....

.....
.....

.....
.....

αναγνώριση επιθέτων (επιθετικός προσδιορισμός και κατηγορούμενο)

9. Τα ψάρια του μπαρμπα-Γιώργη

Μπορείς να βρεις τα 15 επίθετα του κειμένου; Βάλε τα σε κύκλο!

Η Μαρίνα και ο Πέτρος πηγαίνουν στο μικρό λιμανάκι. Παντού μέσα στις βάρκες υπάρχουν ψάρια, μικρά και μεγάλα.

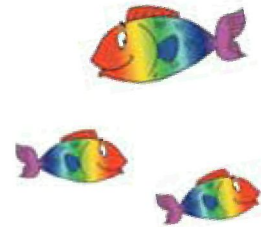
- Καλώς τα παιδιά, λέει ο μπαρμπα-Γιώργης, ο ψαράς. Είχε καλή ψαριά και δείχνει χαρούμενος.
- Τι πολλά και ωραία ψάρια! λέει η Μαρίνα.
- Γαύρος, γόπα, μπαρμπούνη, μπακαλιάρος... Σημερινή ψαριά!
- Φαίνονται ζωντανά! Κοίτα, Μαρίνα, ο γαύρος είναι γαλαζοπράσινος και η κοιλιά του ασημένια.
- Να κι ένας τεράστιος μπακαλιάρος, αλλά μοιάζει λίγο ψεύτικος, λέει η Μαρίνα.
- Τι να πάρουμε για σήμερα, μπαρμπα-Γιώργη; ρωτάνε τα παιδιά.
- Ό,τι τραβάει η όρεξή σας! Όλα είναι φρέσκα και γίνονται υπέροχα στα κάρβουνα.

συνδετικό ρήμα και επίθετο ως κατηγορούμενο

10. Κάτι λείπει!

Κοίταξε πάλι το κείμενο. Ποια ρήματα λείπουν στις προτάσεις;

1. Ο ψαράς χαρούμενος.
2. Τα ψάρια ζωντανά, λέει ο Πέτρος.
3. Η Μαρίνα λέει ότι ο μπακαλιάρος λίγο ψεύτικος.
4. Όλα τα ψάρια του μπαρμπα-Γιώργη φρέσκα και νόστιμα.
5. Στα κάρβουνα τα ψάρια υπέροχα.

Το **ΕΠΙΘΕΤΟ** συνήθως το βρίσκουμε:

- Μαζί με ένα **ουσιαστικό**:

Τα παιδιά πηγαίνουν στο μικρό λιμανάκι.

Να κι ένας τεράστιος μπακαλιάρος!

Αυτό το επίθετο λέγεται στη γραμματική **ΕΠΙΘΕΤΙΚΟΣ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ**.

- Μαζί με **ρήματα** όπως είμαι, φαίνομαι, γίνομαι, δείχνω, μοιάζω:

Τα ψάρια (είναι) φρέσκα.

Ο ψαράς (δείχνει) χαρούμενος.

Αυτό το επίθετο λέγεται στη γραμματική **ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΜΕΝΟ**¹.

1. **Κατηγορούμενο** μπορεί να είναι και ένα ουσιαστικό (βλέπε φάκελο ΠΤΩΣΕΙΣ / ΟΝΟΜΑΣΤΙΚΗ).

11. Κάτι δεν πάει καλά...

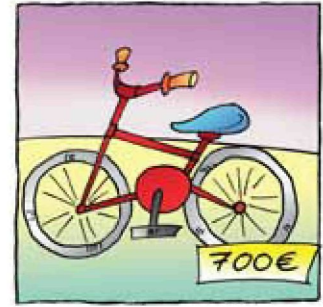
Ο ζωγράφος σχεδίασε άλλα από αυτά που λένε οι προτάσεις. Εσύ τι βλέπεις στις εικόνες;

Ο ψαράς φαίνεται χαρούμενος, γιατί έπιασε ένα τεράστιο ψάρι.

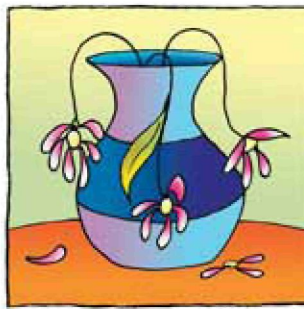
Φάε τη σουπίτσα σου, είναι κρύα τώρα!

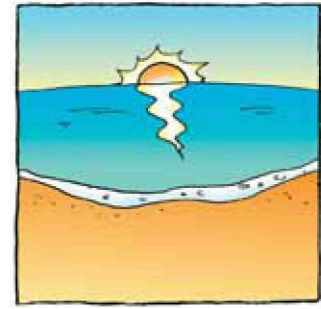
Είναι πολύ φτηνό το ποδήλατο, πλέω να αγοράσω δύο!

Σήμερα ο Αναστάσης αγόρασε λίγες καραμέλες.

Μπράβο που άπλωξες το νερό και τα πουλούδια είναι ακόμα ζωντανά!

Δεν μπορούμε να κάνουμε μπάνιο σήμερα, γιατί η θάλασσα δείχνει ταραγμένη¹.

επιθετικός προσδιορισμός - κατηγορούμενο (εφαρμογή)

12. Στη σωστή στήλη

Βρες τα επίθετα στις προτάσεις και γράψε τα εκεί που πρέπει.

1. Τα μικρά παιδιά δεν περνούν το δρόμο μόνα τους.
2. Οι πολυσύχναστοι² δρόμοι είναι πολύ επικίνδυνοι.
3. Ένας αφηρημένος³ πεζός μπορεί να μην καταλάβει ότι πλησιάζει αυτοκίνητο.
4. Ο οδηγός μπορεί να είναι μεδυσμένος⁴.
5. Τα ατυχήματα με ποδήλατα και μηχανάκια δυστυχώς δεν είναι λίγα.
6. Όταν βρέχει γίνονται περισσότερα ατυχήματα και χρειάζεται μεγαλύτερη προσοχή!
7. Αν όμως είσαι προσεκτικός, δεν κινδυνεύεις.

επιθετικοί προσδιορισμοί

κατηγορούμενα

.....
.....
.....

1. η ταραγμένη θάλασσα: με κύματα που δημιουργεί ο αέρας.
2. ο πολυσύχναστος δρόμος: περνούν πολλοί άνθρωποι ή αυτοκίνητα.
3. αφηρημένος, -η, -ο: δεν είναι συγκεντρωμένος, σκέφτεται άλλα πράγματα.
4. μεδυσμένος, -η, -ο: έχει πιει πολύ αλκοόλ.

Μερικές φορές το **ΕΠΙΘΕΤΟ** δε μας μιλάει για μια μόνιμη ιδιότητα του ουσιαστικού (κάτι που ισχύει πάντα) αλλά για μια **προσωρινή ιδιότητα**, δηλαδή κάτι που ισχύει τώρα.

➤ Κεφάτος¹ ο ψαράς φέρνει τα φρέσκα ψάρια.

(= ο ψαράς δεν είναι πάντα κεφάτος)

➤ Η Ελένη κάθεται ήσυχη κάτω από την ομπρέλα της.

(= είναι τώρα ήσυχη, άλλη ώρα μπορεί να είναι και ζωηρή)

Πρόσεξε τη θέση του επιθέτου στα προηγούμενα παραδείγματα και στα επόμενα:

➤ Ο καλόκαρδος οδηγός χαμογελάει στα παιδιά κάθε πρωί.
(= πάντα είναι καλόκαρδος)

➤ Η ήσυχη Σοφούλα δεν κάνει ποτέ αταξίες.
(= πάντα είναι ήσυχη)

ΠΡΟΣΟΧΗ !

Όταν το επίθετο λέει κάτι που ισχύει πάντα για το ουσιαστικό, τότε βρίσκεται ανάμεσα στο άρθρο και το ουσιαστικό.

Όταν το επίθετο λέει κάτι που ισχύει τώρα για το ουσιαστικό αλλά μετά θα αλλάξει, τότε βρίσκεται πριν ή μετά το ουσιαστικό και δεν το χωρίζει από το άρθρο του.

1. **κεφάτος, -η, -ο:** έχει κέφι, είναι χαρούμενος.

13. Τώρα, όχι πάντα!

Διάλεξε τη φράση της παρένθεσης που δηλώνει κάτι προσωρινό.

1. Τον κοίταξε (με τα πράσινα μάτια της – με τα μάτια της αγριεμένα).
2. Δεν ξαναείδα (το πρόσωπό του γελαστό – το γελαστό πρόσωπό του).
3. (Το χλωμό¹ παιδάκι – Χλωμό το παιδάκι) κοίταζε τους στρατιώτες.
4. Όταν νύχτωσε, (τα παιδιά θεοβρόμικα – τα άταχτα παιδιά) γύρισαν στο σπίτι.
5. (Η συμπαθητική γιαγιά – Φορτωμένη η γιαγιά) περνούσε αργά το δρόμο.
6. (Θαρραλέος² ο μπαμπάς – Ο θαρραλέος μπαμπάς) χτύπησε το φίδι στο κεφάλι.

σειρά των πλέξεων στον κατηγορηματικό προσδιορισμό

14. Στη σωστή σειρά

Βάλε τις λέξεις της παρένθεσης στη σωστή σειρά, ώστε το επίθετο να δείχνει κάτι παροδικό, δηλαδή κάτι που δεν ισχύει πάντα για το ουσιαστικό.

1. έκοβε βόλτες μέσα στην τάξη. (καθηγητής, αμίλητος, ο)
2. Άκουσα από το θυμό. (φωνή του, βραχνή, τη)
3. σαν σίφουνας³ μου έφερε αμέσως το ψαλίδι. (Νίκος, γρήγορος, ο)
4. Περιπατούσε με (κεφάλι, σκυφτό, το)
5. Μας άνοιξε την πόρτα με (μαλλιά, αχτένιστα, τα)
6. Είδα (παπού μου, κουρασμένο, τον)

παραγωγή επιθετικού ή κατηγορηματικού προσδιορισμού

15. Φτιάξε δικές σου προτάσεις.

Πρόσεξε πού θα βάλεις το επίθετο, για να βγει το νόημα που θέλεις.

1. παντελόني του, με, έπαιζε, σκισμένο, το.
.....
2. ανήσυχος, το, ο, ρολόι του, κοιτάζει, παπούς.
.....
3. οι, ρωτούσαν, περίεργοι, για σένα, γείτονες.
.....
4. μητέρα μου, στον, κάθισε, καναπέ, κουρασμένη, η.
.....
5. πεινασμένος, έφαγε, αδελφός μου, ο, το ταψί, όλο.
.....
6. σούπα, η, κρύα, περισσότερο, μου άρεσε.
.....

1. **χλωμός, -ή, -ό:** έχει χάσει το χρώμα του, το πρόσωπό του είναι άσπρο.
 2. **θαρραλέος, -α, -ο:** γενναίος, έχει θάρρος, δε φοβάται.
 3. **ο σίφουνας:** δυνατός άνεμος που κινείται με ταχύτητα και ορμή.

16. Η μεθυσμένη φάλαινα

Διάβασε και αυτή τη φανταστική ιστορία του βαρόνου¹ Μινχάουζεν και απάντησε στις ερωτήσεις.

...Ταξιδεύαμε μέρες χωρίς να δούμε στεριά². Ο καιρός ήταν δύσκολος. Μόνος μας βοηθός, μια παλιά πυξίδα³ και ένας ναυτικός χάρτης. Ξαφνικά, το χρώμα της θάλασσας άρχισε να γίνεται κόκκινο! Βλέπαμε παντού παράξενα θαλάσσια ζώα. Μπροστά μας μια γιγαντιαία φάλαινα άνοιξε το πελώριο στόμα της και μας κατάπιε! Μαζί με το καράβι μας! Στη «σκοτεινή σπηλιά» υπήρχαν πάρα πολλά πλοία. Από χρόνια πριν. Τα μεγάλα κόκκινα κύματα ήταν κρασί. Ήμασταν ο μεζές⁴ μιας αχόρταγης⁵ φάλαινας που της άρεσε να πίνει

και ήταν σχεδόν πάντα μεθυσμένη. Μέσα στην κοιλιά της ο αέρας ήταν πολύ ζεστός και η μυρωδιά απαίσιος⁶. Ακούγαμε συνέχεια παράξενους θορύβους. Έπρεπε οπωσδήποτε να βγούμε από εκεί. Όλοι! Σκάρωσα⁷ λοιπόν ένα απίστευτο, πανέξυπνο σχέδιο. Διέταξα να κόψουν με πριόνι δύο μεγάλα κατάρτια⁸ από τα παλιά καράβια και να τα στερεώσουν στο λαρύγγι της φάλαινας, κοντά στο στόμα της. Τη στιγμή που θα άνοιγε το στόμα της για να πει μια τεράστια γουλιά κρασί, εμείς θα κολυμπούσαμε έξω. Έτσι και έγινε! Χιλιάδες ναυτικοί με δαυμαστό τρόπο γύρισαν στις πατρίδες τους. Και φυσικά, όλοι για χρόνια με ευχαριστούσαν και έλεγαν για τον πολυμήχανο⁹ βαρόνο με τις δαυμαστές ιδέες!

1. Τι είχαν για βοηθό στο ταξίδι τους; Είχαν
2. Τι έβλεπαν πριν τους καταπιεί η φάλαινα; Έβλεπαν παντού
3. Πώς χαρακτηρίζει ο βαρόνος Μινχάουζεν α) τη φάλαινα, β) το σχέδιό του;
 - α. Η φάλαινα ήταν
 - β. Το σχέδιό του ήταν
4. Τι πιστεύει ο βαρόνος Μινχάουζεν για τον εαυτό του; Πιστεύει ότι είναι και έχει

1. ο **βαρόνος**: παλιός τίτλος αριστοκράτη (στη Δυτική Ευρώπη).

2. η **στεριά**: η ξηρά, η γη, το μέρος που δεν είναι θάλασσα.

3. η **πυξίδα**: όργανο που δείχνει το βορρά, το χρησιμοποιούν πολύ οι ναυτικοί.

4. ο **μεζές**: νόστιμο φαγητό που σερβίρεται σε μικρή ποσότητα.

5. **αχόρταγος, -η, -ο**: αυτός που δε χορταίνει ποτέ, συνέχεια πεινάει.

6. **απαίσιος, -α, -ο**: πολύ άσχημος.

7. **σκάρωνω**: βρίσκω ένα σχέδιο, ένα κόλπο.

8. **το κατάρτι**: το ψηλό κοντάρι (ξύλο) του πλοίου όπου κρεμούν τα πανιά.

9. **πολυμήχανος, -η, -ο**: αυτός που μηχανεύεται (βρίσκει με το μυαλό του) τρόπους, για να αντιμετωπίζει τις δυσκολίες.

17. Ένας ζωγράφος θυμάται τα παιχνίδια του.

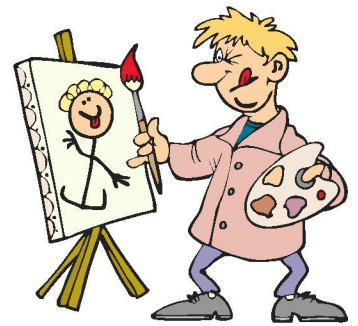
Διάβασε το κείμενο και απάντησε στις ερωτήσεις.

Είχα μαλακά παιχνίδια, σκυλάκια από καουτσούκ κόκκινο μ' ένα κουμπί σκληρό από κάτω, στην κοιλιά, που άμα το ζουλούσες¹ φώναζαν ι, ι, μπάλες άσπρες και χρωματιστές, άλλες γερές που πηδούσαν ψηλά, άλλες ξεφούσκωτες και κουρασμένες, παιχνίδια τριχωτά, γατάκια μαύρα με μια κορδέλα στο λαιμό, ζώα διάφορα.

Άλλα παιχνίδια ξύλινα, τενεκεδένια², λογιών λογιών³, σβούρες μικρές και μαύρες, σβούρες μεγάλες με τρύπες γύρω γύρω στο λαιμό που σφύριζαν αρμονικά γυρίζοντας, σφυρίχτρες (αργότερα απέκτησα μια «καλή», κρεμασμένη σ' ένα μακρύ κορδόνι για να την περνάς στο λαιμό).

Είχα και μολυβένια⁴ παιχνίδια και εκείνα ήταν τα αγαπημένα μου, αλλά μαύριζαν τα χέρια: στρατιωτάκια, καθένα με τη στολή του, με τ' όπλο στον ώμο, έτοιμα για έφοδο⁵, καβαλάρηδες, κανόνια, πύργοι μικροσκοπικοί, ως και δεντράκια με πράσινα φύλλα για να κάνουν το πεδίο της μάχης πιο ζωντανό. Είχα παλιάτσους⁶ κωμικούς, πάνινους και κούκλες με τα ρούχα τους, με αληθινά μαλλιά στο κεφάλι και μάτια γαλανά που τα βλέφαρά τους άνοιγαν κι έκλειναν χάρη σ' ένα βαρίδι⁷ που ήταν από μέσα, καθώς το είδα μια μέρα που μου 'σπασε το κεφάλι της κούκλας μου.

Περισσότερο όμως απ' όλα μου τα παιχνίδια μ' άρεσαν, μου φαίνεται, οι ωραίοι καβαλάρηδες με το γυμνό ασημένιο σπαθί και τα περήφανα άλογα με το μπροστινό πόδι σπκωμένο και τεντωμένους τους μυς του λαιμού...

Νίκος Χ. Γκίκας: Το χαλί όπου παίζαμε ήτανε κόκκινο

1. Τι είδους παιχνίδια είχε ο ζωγράφος;
2. Γράψε τα παιχνίδια που ο συγγραφέας αναφέρει το χρώμα τους.
3. Ποια από τα παιχνίδια του Γκίκα είχες ή έχεις κι εσύ;
4. Περιέγραψε ένα από τα παιχνίδια που αγαπούσες πιο πολύ.
5. Πρόσεξε τον πίνακα. Βλέπεις κάποια σχέση με τα παιχνίδια που αγαπούσε ο ζωγράφος;

Τα **ΕΠΙΘΕΤΑ** ομορφαίνουν τις ιστορίες και τα παραμύθια 🍌

1. **ζουλάω**: πιέζω.
2. **τενεκεδένιος, -α, -ο**: φτιαγμένος από τενεκέ, ένα μέταλλο που λέγεται και λευκό σίδηρο.
3. **λογιών λογιών**: διαφόρων ειδών, διάφορα.
4. **μολυβένιος, -α, -ο**: φτιαγμένος από μόλυβδο, ένα βαρύ μέταλλο με χρώμα σκούρο γκρι.
5. **η έφοδος**: η ξαφνική επίθεση.
6. **ο παλιάτσος**: ο κλόουν.
7. **το βαρίδι**: κομμάτι από βαρύ μέταλλο που μπαίνει κάπου για να δώσει περισσότερο βάρος.

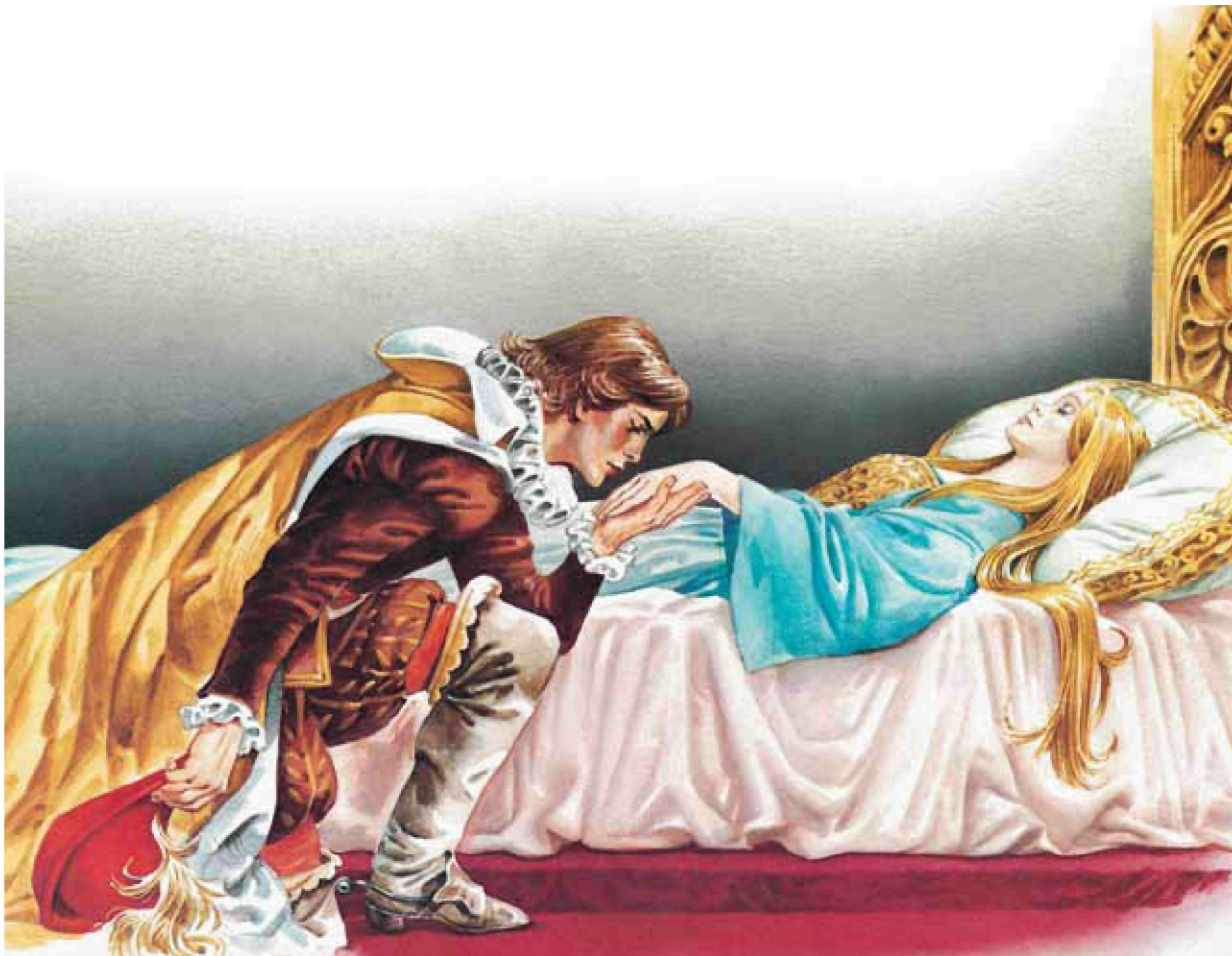
18. Η ωραία κοιμωμένη!

Αυτό το παραμύδι δεν έχει ούτε ένα επίθετο! Προσπάθησε να το κάνεις πιο ωραίο χρησιμοποιώντας επίθετα.

Μια φορά κι έναν καιρό, η βασίλισσα μιας χώρας γέννησε ένα κοριτσάκι. Ήρθαν οι νεράιδες¹ στο παλάτι για να δουν το μωρό και να του ευχηθούν. Στάθηκαν πάνω απ' την κούνια. Καμάρων² το μωρό και του έδωσαν δώρα. Όμως η μία από αυτές ήταν μάγισσα και είπε στη βασίλισσα: «Όταν η κόρη σου θα γίνει 16 χρονών, θα τρυπήσει το δάχτυλό της και θα πέσει σε ύπνο για 100 χρόνια».

Η πριγκίπισσα μεγάλωσε και έγινε 16 χρονών. Μια μέρα έκανε βόλτα στο παλάτι και είδε μια γυναίκα που έγγεθε³. Έπιασε το αδράχτι⁴ για να δει πώς γνέθουν και τρύπησε το δάχτυλό της. Αμέσως έπεσε σε ύπνο και μαζί της όλοι στο παλάτι.

Πέρασαν χρόνια. Μια μέρα, ένας πρίγκιπας πέρασε έξω από το παλάτι και μπήκε μέσα. Τι έκπληξη! Όλοι κοιμόντουσαν. Σ' ένα δωμάτιο βρήκε την πριγκίπισσα. Πήγε κοντά της και τη φίλησε. Τότε τα μάγια λύθηκαν και όλοι ξύπνησαν. Οι δυο νέοι αγαπήθηκαν και αποφάσισαν να παντρευτούν. Ο βασιλιάς και η βασίλισσα οργάνωσαν το γάμο. Όλοι χόρεψαν ως το πρωί και έζησαν αυτοί καλά κι εμείς καλύτερα.

1. **η νεράιδα:** η καλή μάγισσα στα παραμύδια.
2. **καμαρώνω:** κοιτάζω με καμάρι, με περηφάνια.
3. **γνέθω:** φτιάχνω κλωστή, νήμα από μαλλί.
4. **το αδράχτι:** εργαλείο στο οποίο τυλίγουν το μαλλί που γνέθουν.

19. Τι είναι;

1. Όμορφη αλλά ύπουλη¹,
διάφανη² κι αόρατη³,
αν σου κολλήσει στο νερό,
τρέξε και βάλε ξίδι.

2. Είναι μαύρος, στρογγυλός,
με αγκάδια γύρω γύρω
'Όποιος τον ανοίξει τρώει,
όποιος τον πατήσει κλαίει.

3. Σαν το χιόνι είναι άσπρο
και τρέχει, όταν φυσάει
Μόνο η θάλασσα το έχει
και στην παραλία σπάει.

ουσιαστικοποιημένα επίθετα

Καμιά φορά χρησιμοποιούμε ένα επίθετο **μόνο του**, ως ουσιαστικό:

➤ Ο άρρωστος ζήτησε να δει το γιατρό.

ουσιαστικό

(= Ο άρρωστος παπούς ζήτησε να δει το γιατρό.)

επίθετο

➤ ένας πλούσιος άντρας → ένας πλούσιος

επίθετο

ουσιαστικό

Το επίθετο που έμεινε μόνο του είναι τώρα **ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΟ**.

20. Τι είναι παράξενο;

Σου φαίνονται λίγο περίεργες αυτές οι προτάσεις; Σβήσε τα ουσιαστικά που δε χρειάζονται στην καθημερινή ομιλία.

1. Οι πλούσιοι άνθρωποι αγοράζουν ακριβά αυτοκίνητα.
2. Ποτέ δε μαζεύεις τα πράγματά σου! Είσαι ένας τεμπέλης άνθρωπος.
3. Οι περίεργοι άνθρωποι είναι εκνευριστικοί.
4. Οι μεγάλοι άνθρωποι συχνά δεν έχουν πολύ χρόνο, γιατί εργάζονται πολλές ώρες.
5. Συνάντησα ένα φτωχό άντρα και του έδωσα λίγα από τα παιχνίδια μου για τα παιδιά του.
6. Οι νέοι άνθρωποι σήμερα ξέρουν να είναι ευγενικοί με όλους.

1. **ύπουλος, -η, -ο:** πονηρός, ενεργεί κρυφά.

2. **διάφανος, -η -ο και διαφανής, -ής, -ές:** αφήνει το φως να περνάει (π.χ. *διάφανο τζάμι, πλαστικό*).

3. **αόρατος, -η, -ο:** δεν τον βλέπουμε, δε φαίνεται.

Μερικά **ΕΠΙΘΕΤΑ** δεν τα λέμε σχεδόν ποτέ με το ουσιαστικό που είχαν αρχικά:

➤ Η δασκάλα μας γράφει με το αριστερό. (= αριστερό χέρι)

Κάποια από αυτά δε θυμίζουν πια καθόλου επίθετο και τα χρησιμοποιούμε **ως ουσιαστικά**, ενώ **άλλα** τα χρησιμοποιούμε **είτε ως ουσιαστικά είτε ως επίθετα**:

➤ Από μωρό είχε κλίση στη μουσική.

(= μωρό παιδί, επίθετο: μωρός, μωρή, μωρό = ανόητος, άμυαλος)

(= μουσική τέχνη, επίθετο: μουσικός, μουσική, μουσικό)

➤ Πήγαμε σε μια μουσική παράσταση.

21. Πού είναι τα επίθετα;

α. Μπορείς να ανακαλύψεις τέτοια επίθετα που τα χρησιμοποιούμε πια ως ουσιαστικά στις ακόλουθες προτάσεις;

1. Οι μεγάλοι δε μας καταλαβαίνουν ποτέ!
2. Νομίζω πως είναι αρκετά δύσκολο να μιλήσεις τα ελληνικά σωστά.
3. Πρέπει να μιλάς ευγενικά σε κάποιον ανώτερο.
4. Όλοι ξέρουν πόσο σου αρέσουν τα γλυκά και ιδίως τα παγωτά.
5. Πάντα έκανα το καλό στη ζωή μου και δεν το μετάνιωσα ποτέ.
6. Μαζί με τα ξερά καίγονται και τα χλωρά¹.
7. Από μικρό κι από τρελό μαθαίνεις την αλήθεια.

β. Γράψε τώρα προτάσεις με τα επίθετα που βρήκες στο (α) χρησιμοποιώντας τα ως κανονικά επίθετα, δηλαδή μαζί με κάποιο ουσιαστικό, όπως στο παράδειγμα:

✓ Δεν υπάρχουν πολλοί μεγάλοι ποταμοί στην πατρίδα μου.

1.
2.
3.
4.
5.
6.

1. χλωρός, -ή, -ό: τρυφερός, φρέσκος, δεν έχει ξεραθεί.

Τι είναι

ANTONYMIA;

A

Αναγνώριση της ΑΝΤΩΝΥΜΙΑΣ

ΑΝΤΩΝΥΜΙΑ είναι η λέξη που χρησιμοποιούμε αντί για ένα όνομα (αντί + όνομα = αντωνυμία), δηλαδή αντί για ένα ουσιαστικό ή επίθετο.

Χρησιμοποιούμε αντωνυμία όταν ο ακροατής ξέρει και καταλαβαίνει για ποιο πράγμα ή πρόσωπο μιλάμε.

Με τις αντωνυμίες κάνουμε το λόγο μας πιο σύντομο και φυσικό.

Υπάρχουν **πολλές** και **διαφορετικές ΑΝΤΩΝΥΜΙΕΣ**. Ανάλογα με τη σημασία τους, έχουν και διαφορετικό όνομα. Να μερικές:

- Άνοιξε! Εγώ είμαι! Ήρθε να σε δω και να σου δώσω ένα δώρο.
- Το ποδήλατο είναι δικό μου. Είναι δώρο του πατέρα μου.
- Μη νοιάζεσαι μόνο για τον εαυτό σου!
- Στρώνω πάντα μόνος μου το κρεβάτι!
- Θα πάρω αυτό το παντελόνι, γιατί εκείνο δεν έχει ωραίο χρώμα.
- – Πόσοι ήρθαν στο πάρτι;
- – Δυστυχώς κανένας!
- Κάποια στιγμή το απόγευμα θα τηλεφωνήσω σε μια φίλη μου να τη ρωτήσω κάτι.
- Όποιος πεινάει να πάρει όσα τυροπιτάκια θέλει.

προσωπικές

κτητικές

αυτοπαθείς

οριστικές

δεικτικές

ερωτηματικές

αόριστες

αόριστες

αναφορικές

Αν το παρατήρησες, η αντωνυμία, ανάλογα με το είδος και τη σημασία της, μπορεί να βρίσκεται και μαζί με το όνομα στο οποίο αναφέρεται (όσα τυροπιτάκια θέλεις, αυτό το παντελόνι).

- – Πόσα τυροπιτάκια να πάρω; – Όσα θέλεις. = Όσα τυροπιτάκια θέλεις.
- – Ποιο παντελόνι θα πάρεις; – Αυτό! = Αυτό το παντελόνι.

Παιδιά,
 πηγαίνω στη γιαγιά, για να δώσω στη γιαγιά
 το βιβλιάριο¹ της γιαγιάς. Χρειάζεται το βι-
 βλιάριο, γιατί το απόγευμα θα επισκεφτεί ο
 γιατρός τη γιαγιά. Πηγαίνω στη γιαγιά και
 λίγο από το γλυκό που φτιάξατε χτες. Θα α-
 ρέσει πολύ στη γιαγιά.

Εσείς να φάτε το φαγητό που υπάρχει στην
 κατασρόλα. Φτιάξτε και μια σαλάτα, υπάρχουν
 ντομάτες και αγγούρι στο ψυγείο. Πλύντε
 τις ντομάτες και το αγγούρι, κόψτε τις ντο-
 μάτες και το αγγούρι, βάλτε στις ντομάτες και
 στο αγγούρι λαδάκι, αλατάκι και ρίγανη και...
 Καλή όρεξη!

1. Η μαμά κάτι έπαθε!

Τα κορίτσια γυρίζουν από το σχολείο
 και βρίσκουν πάνω στο τραπέζι ένα
 παράξενο σημείωμα της μαμάς.

α. Εσύ βλέπεις την αντωνυμία;

β. Γράψε το σημείωμα όπως θα το έγραφε η μαμά, αν δεν είχε ξεχάσει τις αντωνυμίες!

Παιδιά,

πηγαίνω στη γιαγιά, για να της δώσω το βιβλιάριο της

.....

.....

.....

.....

.....

.....

1. **το βιβλιάριο:** μικρό βιβλίο (μπλοκάκι) με τα προσωπικά στοιχεία κάποιου με το οποίο μπορεί π.χ. να επισκεφτεί το γιατρό ή να κάνει εξετάσεις.

2. Ο θείος όμως πάει πολύ καλά!

Το απόγευμα έρχεται ξαφνικά ο θείος με μια ωραία έκπληξη. Ευτυχώς δεν έχει πρόβλημα με τις αντωνυμίες, γιατί τα κορίτσια θα άρχιζαν να ανησυχούν πολύ...

Θείος: Μαρία, Ειρήνη, ανοίξτε. Ο θείος είμαι. Ήρδα να σας δω και να σας φέρω ένα δώρο.

Μαρία: Έλα, δείε! Ωραία έκπληξη! Δε σε περιμέναμε. Η μαμά και ο μπαμπάς θα χαρούν πολύ, όταν τους πω ότι ήρδες. Κάθισε. Θέλεις να σου φτιάξω ένα ωραίο τσάι που ξέρω;

Θείος: Και βέβαια, κοριτσάκι μου. Πρώτα όμως έλα να δεις τι σας έφερα. Μετά θα μου φτιάξεις και το ωραίο τσάι σου.

Πώς θα ήταν αυτός ο διάλογος την εποχή που... δεν είχαν ανακαλυφθεί οι αντωνυμίες; Σκέψου σε ποια πρόσωπα αναφέρεται κάθε αντωνυμία και γράψε πώς θα μιλούσαν ο θείος και η Μαρία.

Θείος:

Μαρία:

Θείος:

Αναγνώριση

**ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΩΝ, ΕΠΙΘΕΤΩΝ
και ΑΝΤΩΝΥΜΙΩΝ**

1. Πλυντήριο χωρίς απορρυπαντικό!

Βρες τα ουσιαστικά και υπογράμμισέ τα με μπλε χρώμα.

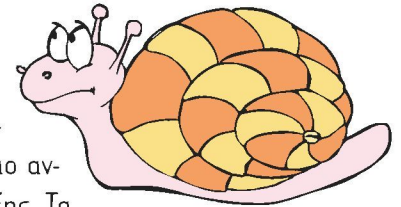
Ένας Γαπωνέζος κατασκευαστής έφερε στο εμπόριο ένα επαναστατικό πλυντήριο: πλένει χωρίς απορρυπαντικό! Πώς; Μ' ένα σύστημα υπερήχων και με λίγο ηλεκτρικό ρεύμα. Οι υπέρηχοι σκοτώνουν τα μικρόβια και αφαιρούν¹ τη βρομιά. Αλλά για την ώρα το οικολογικό πλυντήριο πωλείται μόνο στην Ιαπωνία.

ΕΡΕΥΝΗΤΕΣ, Φεβρουάριος 2002, σελ. 42

2. Οι σπείρες των σαλιγκαριών

Βρες τα επίθετα και υπογράμμισέ τα με κόκκινο χρώμα.

Γιατί το σπίτι των σαλιγκαριών έχει αυτό το ιδιαίτερο σχήμα; Η φύση ευνοεί² τα σπειροειδή σχήματα, επειδή «χτίζονται» πιο εύκολα και είναι πιο ανθεκτικά³. Γι' αυτό και αξιοποιήθηκαν πολύ στα πρώτα στάδια της εξέλιξης. Τα σαλιγκάρια είναι από τους πιο παλιούς κατοίκους της Γης.

ΕΡΕΥΝΗΤΕΣ, Ιούνιος 2001, σελ. 14

3. Η εξαφάνιση των δεινοσαύρων

Βρες τις αντωνυμίες και βάλ' τες σε κύκλο.

Ήταν ένα από τα μεγαλύτερα μυστήρια, αλλά σήμερα οι επιστήμονες πιστεύουν ότι το έλυσαν. Λένε ότι τα θηρία αυτά χάθηκαν όταν έπεσαν στη Γη μας δύο μεγάλοι αστεροειδείς⁴. Η πτώση τους προκάλεσε⁵ σεισμούς, τεράστια κύματα και ένα πυκνό σύννεφο που επί χρόνια δεν άφηνε τον Ήλιο να θρέψει τα φυτά. Έτσι, το 90% των ζώων και των φυτών έσβησε. Όσα βλέπουμε σήμερα γύρω μας είναι απόγονοι των λίγων εκείνων που επέζησαν. Άραγε να κρύβεται κάπου και κανένας δεινόσαυρος;

ΕΡΕΥΝΗΤΕΣ, Ιούνιος 2001, σελ. 46

4. Προϊστορικό ψάρεμα

Βρες ουσιαστικά, αντωνυμίες και επίθετα και σημείωσέ τα με διαφορετικό τρόπο.

Κάποιοι ψαράδες στην Κένυα δεν πίστευαν στα μάτια τους, όταν μάζεψαν την ψαριά τους. Ανάμεσα στα άλλα ψάρια, είχαν πιάσει και ένα ολόκληρο θηρίο που κανείς τους δεν το είχε ξαναδεί. Οι επιστήμονες που έτρεξαν στην προκουμαία⁶ διαπίστωσαν ότι ήταν ένας «κοιλάκανθος» με βάρος πάνω από 400 κιλά. Το ψάρι αυτό ζούσε πριν από εκατομμύρια χρόνια σε μεγάλο βάθος και το θεωρούσαν εξαφανισμένο⁷. Μόνο το 1937 είχε ψαρευτεί άλλο ένα.

ΕΡΕΥΝΗΤΕΣ, Φεβρουάριος 2002, σελ. 42

1. **αφαιρώ:** βγάζω.

2. **ευνοώ:** βοηθώ, υποστηρίζω.

3. **ανθεκτικός, -ή, -ό:** γερός, αντέχει σε δύσκολες συνθήκες.

4. **ο αστεροειδής:** ένα ουράνιο σώμα.

5. **προκαλώ:** γίνομαι αιτία να συμβεί κάτι.

6. **η προκουμαία:** η άκρη του λιμανιού, μπροστά στη θάλασσα.

7. **εξαφανισμένος, -η, -ο:** έχει χαθεί, δεν υπάρχει πια.

